

Vjenceslav Richter

(1917. – 2002.)

Branimir Dakić, Zagreb

U prošlom broju Miš-a naš je Panoptikum bio posvećen jednoj velikoj izložbi u bečkom MUMOK-u. Pod temom „Matematika i umjetnost“ izloženi su radovi umjetnika sa svih strana svijeta među kojima i takvih veličina kao što su Paul Klee, Max Ernst, Piet Mondrian, Sol LeWitt i drugi. No je li tu bilo mjesta i za radove nekog hrvatskog umjetnika? Da, bilo je, o tome nema dvojbe, posebice ima li se u vidu opus Vjenceslava Richtera, jednog od rijetkih naših umjetnika čija se djela nalaze i u najpoznatijim svjetskim muzejima, primjerice u Tate galeriji u Londonu, Muzeju moderne umjetnosti u New Yorku ili Smithsonian muzeju u Washingtonu.

Vjenceslav Richter rođen je 1917. g. u Drenovi kraj Zeline. Školovao se u Zagrebu, gdje je završio Prvu gimnaziju, a potom diplomirao arhitekturu na tadašnjem Tehničkom fakultetu. Od njegovih značajnijih arhitektonskih radova valja spomenuti projekte jugoslavenskih paviljona na Svjetskim izložbama u Bruxellesu, Milanu, Torinu i Stockholmu, a

njegovo je djelo i čuvena Titova Vila Zagorje na Pantovčaku u Zagrebu.

No, Richter je možda i poznatiji po svojim grafikama i apstraktnim prostornim formama, u koje je unosio mnogo stvaralačkog žara i svoju sjajnu geometrijsku intuiciju. On možda i nije osobito znao onu pravu geometriju, ali je i dvo i trodimenzionalnu prostornost osjećao svim svojim bićem. Pokušaji da ponekad i verbalno izrazi te osjećaje s gledišta matematičara nespretni su i neprecizni pa i netočni. A kako bismo to ilustrirali evo izvatka iz njegovog intervjua za jedan domaći tjednik:

Zašto je važno vaše senzacionalno otkriće diobe kruga na 512 stupnjeva, te kuta na tri dijela? Jeste li patentirali to otkriće i kako su reagirali znanstvenici?

Richter odgovara:

Danas se najčešće koriste kutovi od 90, 45, 60 i 30 stupnjeva, a ja se ovim grafikama zalažem za pravo građanstva zanemarenih kutova od 20, 40, 50, 70 i 80 stupnjeva. Slijedeći njihov ritam, svakom grafikom ispisujem *hommage* jednom zanemarenom stupnju. Htio sam urezati senzibilitet tih zanemarenih kutova u svijest ljudi i pokazati da i kutovi mogu biti likovna tema

A odgovor na drugi dio pitanja glasi:

Otkriće nisam patentirao jer je to užasno skupo, ali sam publicirao svoj rad. Znanstvenici su me poča-

matematički panoptikum

stili totalnim prezirom, a geometri su to vjerojatno doživjeli kao uvredu, u prvom redu zato što moje otkriće zahtijeva precizno crtanje, što danas više nikoga ne zanima. Osim toga, dioba kuta na tri dijela proglašena je u enciklopedijama nerješivim problemom pa je to prihvaćeno kao neporeciva činjenica. Ja sam ga riješio nakon 30 godina rada jer sam, za razliku od ostalih, poslušao Arhimeda, koji je svojom čuvenom rečenicom "Ne dirajte moje krugove!" ostavio budućim generacijama u naslijeđe ideju o važnosti krugova. Svjestan sam da će otpor prema mom izumu trajati godinama, a onda će netko drugi otkriti ovo što sam ja već pronašao i to će otkriće biti prihvaćeno. Jer je dioba kruga na 512 stupnjeva izrazito superiorna današnjoj podjeli na 360 stupnjeva.

Ima tu još i drugih zanimljivih misli pa navedimo još samo jednu:

Horizontala, vodoravna linija, evidentan je prirodni fenomen, svojstven našoj planeti, njenom obliku i ponašanju vode na njoj. Horizontala, dakle, nije

produkt našeg apstraktnog mišljenja, ona je proizvod našeg opažanja, relativno uspješna simulacija, s pretenzijama da odglumi pravac. Nije tajna da je horizontala zakrivljena. Osim kada se tretira kao apstrakcija oslobođena svojih prirodnih svojstava. Ona je prihvatljiva svojom "grešnošću" koju razumijemo, ali s kojom smo se sprijateljili i s kojom surađujemo od davnina. Njena prečutna potkupljivost nam odgovara i u općem sistemu uračunatih pogrešaka, ona je naš pouzdani potporanj.

I na kraju, poželite li se uvjeriti u opravdanost mog oduševljenja Richterovim djelom to možete učiniti na sljedeći način: uputite se niz zagrebačku Ilicu prema zapadu, do ulice Nad lipom (četiri tramvajske stanice od Jelačićeva trga) pa tom ulicom krenite ravno na Vrhovec. Stići ćete pred jedan mali park skulptura koje vidite na fotografijama na naslovnici i u Panoptikumu. Uz taj se park na kućnoj adresi Vrhovec 38, nalazi vila koju je projektirao i u kojoj je živio Vjenceslav Richter i u kojoj je smještena njegova zbirka, njegov poklon i poklon njegove supruge Nade Kereš Richter gradu Zagrebu.

